

FMO på Stortinget

Referat fra høring i FKA-komiteen
31.03.03

Tekst og foto: [Einar Nyaas](#)

Familie-, Kultur og Administrasjonskomiteen arrangerte 31. mars 2003 åpen høring på Stortinget i forbindelse med [Ot. prp. nr. 29](#) - Om lov om endringer i barneloven mv. (Nye saksbehandlingsregler i barnefordelingsaker for domstolene mv.). Blant problemstillingene stod spørsmålet om bruk av sakkyndige i Retten i saker etter Barneloven. Høringen, som ble direktesendt på Stortingsradioen, fant sted i Stortingets konferansesenter i Nedre Vollgate 20 i Oslo.

De som deltok på høringen var **Aksjonsgruppen Barns rett til samvær med foreldre og besteforeldre** (Astrid Bjørthun, Per Kristensen, Knut Johan Årseth og Borghild Berning), **Foreningen 2 Foreldre** (Rune Harald Rækken m. fl.), **Fokus på livskvalitet etter samlivsbrudd** (Kim Kraft, Gunnar Vardeberg og Ronny Grindstein), **Foreningen for Voksne Skilsmissebarn** (Stig Breistein m. fl.), **Barneombudet**, og **Forum for Menn og Omsorg** (Ole Texmo og Einar Nyaas).

Aksjonsgruppen Barns rett til samvær med foreldre og besteforeldre anførte i grove trekk at Barneloven, slik den står i dag, er gjennomsyret av feil og må inkorporere Haag-konvensjonen om barns rettigheter. Aksjonsgruppa etterspurte også hvordan lovens begrep "barnets beste" skal forstås, og hvorfor loven skiller mellom fedre som har vært gift og vært samboende når det gjelder foreldreansvar. Et konkret eksempel er hvem som "er far" hvis mor plutselig dør og biologisk far ikke har foreldreansvar for barnet. Aksjonsgruppa mener at delt omsorg etter samlivsbrudd er rette veien å gå; likeverdig forelderskap er opplagt det beste for barna. Per Kristensen satte spørsmålsteget ved norsk lov i forhold til Haag-konvensjonen når det gjelder barne bortføring, og hvilke konkrete faglige bevis det skal stilles krav til og hvilket mandat en sakkyndig skal ha for sine uttalelser for at Retten skal kunne fradømme en forelder sitt foreldre-

ansvar. Astrid Bjørthun tok opp en problemstilling som har vært lite diskutert offentlig - nemlig barns behov for kontakt med sine besteforeldre og hvordan besteforeldrenes kontakt med barna skal kunne sikres utover foreldrenes egne samværsordninger.

Per Kristensen fra Kvinnherad var blant de som reiste til Oslo for å delta på FKA-komiteens høring

Foreningen 2 Foreldre anførte at proposisjonen ikke ser kvalitativt på menneskerettigheter som foreldreansvar, omsorg og samvær. De mener dagens system er konfliktskapende mellom foreldrene og etterlyser et system som heller virker dempende på konflikter. Dagens ordning med foreldreansvar for far kun innenfor ekteskap eller utenfor ekteskap "når mor vil" mener F2F er forskjellsbehandling av foreldre på grunn av kjønn. Foreningen mener at myndighetene heller bør satse på en modell som er bærekraftig fremfor rask og smidig saksbehandling i Rettsapparatet. F2F stiller også spørsmålsteget til bruk av sakkyndige ekspertuttalelser i barnefordelingsaker og sier prinsipielt nei til bruk av sakkyndige. F2F mener også at å bytte ut partenes advokater hvis mekling ikke fører frem, kan være en bedre løsning enn dagens ordning. F2F mener at mekling mellom foreldrene må være basert på likeverd og ikke tvang. Forslaget med 7-års grense for barn for å bli hørt om hvor de vil bo mener F2F i praksis er å tvinge barna til å velge mellom mor og far, i stedet for å kunne velge "begge to". Videre vil en slik åpning i loven medføre stor fare for at barna blir indoktrinert av den ene eller begge foreldrene i forbindelse med å bli hørt. F2F mener også at delt omsorg ved samlivsbrudd er rette veien å gå i ny Barnelov. Loven kan med fordel legge helt klare føringer for mor og far i forbindelse med samlivsbrudd og konflikter i parforholdet.

Fokus på livskvalitet etter samlivsbrudd

presenterte seg som "tre triste menn" som ønsker å bidra til forbedring av Barneloven. Gruppen la frem egne erfaringer og problemstillinger i forhold til Barneloven som de ønsker skal frem i forbindelse med utarbeidelsen av ny Barnelov. En av deltakerne fortalte sin gripende historie til komiteen om hvordan han traff sin far første gang 17 år gammel, og da ved farens begravelse. En beretning om hvordan en gutt kan miste sin egen identitet fordi han har blitt forhindret fra å se sin far og hvordan likevekten i livet mangler som følge av dette også i voksen alder, blant annet frykt for å selv starte familie og få egne barn. Gruppen mener at domstolene skaper en vinner og en taper i slike saker, og at rettssystemet spiller russisk rulett med menneskeskjebner og premierer konflikter mellom foreldre. Gruppen ønsker en lov som sikrer barnets rett til begge foreldre, og mener som tidligere talere at delt omsorg som lovens utgangspunkt er rette veien å gå. Delt omsorg er konfliktdependent og skaper et likeverdig forelderskap for både mor og far. Det har vært en del alvorlige familietragedier som har preget mediebildet den senere tid, og gruppen mener at et konfliktskapende system uten likeverd mellom foreldrene må ta sin del av skylden for slike tragedier kan inntreffe. Gruppen mener at et lovverk som sikrer barna rett til begge foreldrene er løsningen, og at flere andre problemstillinger vil løse seg av seg selv hvis dette realiseres. Gruppen mener også at "barnets hjem" er den boligen barna bodde i da samlivsbruddet mellom foreldrene ble en realitet. Forelder som flytter ut av felles hjem med barna ved samlivsbrudd setter sine egne interesser foran barnas stabile boforhold, avsluttet gruppen.

FMOs Ole Texmo sammen med representantene fra Fokus på Livskvalitet etter Samlivsbrudd. Det ble litt tid til en kaffekopp etter møtet på Stortinget

Foreningen for Voksne Skilsmissebarn kunne også legge frem for komiteen en meget gripende historie om hvordan foreldrenes skilsmisse har satt sine spor. En av deltagerne fortalte om sitt møte med en sakkyndig psykolog som engang sa: "Det beste for barnet er å fjerne far", noe deltageren sa var det mest tragiske øyeblikk i hele livet. Erfaringene etter samlivsbruddet mellom foreldrene

var en massiv reduksjon av opplevd omsorg, et konstant savn av far i livet, ikke minst hans tilstedeværelse under livets mange gjøremål. Deltageren mener at delt bosted er klart den riktige veien å gå ved ny Barnelov. En annen deltager fortalte om hvordan dommeren hadde sagt til hennes far at han "kan skaffe seg sine egne barn" i stedet for å gjøre krav på de han allerede hadde. Mor fikk hovedomsorgen og flyttet med henne nordover, og opplevde at moren ble sjalu når tiden kom for å reise sørover for å besøke sin far. Moren ga uttrykk for at datteren ikke var glad i moren sin hvis hun reiste til far. Hun bøyde seg for det presset moren la på henne og unnlot å besøke sin far i lang tid. Senere rømte hun fra mor og reiste sørover til sin far. Hun hadde da opplevd det hun definerte som psykologisk krigføring fra mor, og orket ikke dette lenger.

Dommeren løy

Hun husker fra barndommen at hun aller helst ønsket at dommeren skulle si at mor og far skulle dele på barna likt. Hun opplevde også at dommeren løy i Retten om hvor hun ville bo. Hun hadde vært i et dommeravhør og fortalt at hun helst ville bo hos sin far, hvis hun måtte velge mellom foreldrene. I Retten sa dommeren derimot at hun hadde sagt at hun ville bo hos sin mor. Hun fortalte at hun opplevde medias dekning av slike saker som mangelfulle og lite interessert i "vanlige tragedier".

Foreningen mener at dagens Barnelov skaper løgnere av foreldrene ved tvist om barna. Det ble foreslått at den av foreldrene som er best disponert for å sørge for at barna får omfattende kontakt med begge foreldrene, bør få hovedomsorgen når delt omsorg ikke kan realiseres. Foreningen sa at de overhodet ikke har noen tiltro til bruk av sakkyndige i barnefordelingsaker. De etterspør også en vesentlig holdningsendring blant såkalte sakkyndige i slike saker.

Barneombudet redegjorde for komiteen Barneombudets syn på proposisjonen.

Barneombudet mener at de fortellinger og erfaringer som ble fremlagt av øvrige deltagere er "ytterliggående" og "heldigvis ikke representativt for vanlige saker" (*hva Barneombudet har lagt til grunn av empiri eller statistikk for denne uttalelsen er ikke kjent. Så vidt FMO kjenner til, er det ikke foretatt noen undersøkelse av konfliktnivå mellom foreldrene etter samlivsbrudd, med mulig unntak av en undersøkelse foretatt i 1992, red. anm.*).

Barneombudet mener seg enig i at saker om barna som havner i rettsapparatet virker konfliktskapende, men henviser samtidig til alle de "vellykkede skilsmisser" som angivelig utgjør de fleste skilsmisser.

Ombudet definerer samlivsbrudd som å være "familieforandring" for barna, da sistnevnte alltid har "et slags familieforhold" til begge foreldrene. Ombudet mener at barn må sikres innflytelse i spørsmål som gjelder fordeling av botid mellom foreldrene, fordeling av reising mellom foreldrene og være med på å bestemme hvor de vil gå i barnehage/på skole. Barneombudet erkjenner at den juridiske definisjonen av "barnets beste" er uklar, men tillegger at barn må anses som selvstendige individer. Avslutningsvis sa Barneombudet at *det viktigste for barna er å få avklart omsorgssituasjonen så fort som mulig fremfor å ivareta foreldrenes ønske om rettssikkerhet.*

Per Kristensen og Ole Texmo sammen på vei ut fra konferansesenteret etter høringen

Sist ut var [Forum for Menn og Omsorg](#) (FMO).

Ole Texmo tok utgangspunkt i det konkrete og aktuelle kunnskapsgrunnlaget, som er relevant i anledning høringen knyttet til Ot. prp. nr. 29 (2002-3).

De to hovedspørsmålene Ot. prp. Nr. 29 stiller, er (1) høring av barn ned til 7 år, og (2) ny og utvidet bruk av sakkyndige. Texmo ba stortingsrepresentantene slå opp på proposisjonens side 20-21 hvor han gikk gjennom punkt for punkt hva FMO oppfattet som det helt grunnleggende: Nemlig en påstått fagkunnskap det strengt tatt ikke finnes dekning for.

Texmo gikk grundig gjennom pkt 2.6 - *Enkelte andre forhold av betydning for departementets videre oppfølging av NOU 1998:17 og spørsmålet om barns rett til å bli hørt*. Pkt 2.6 har fire underpunkter hvorav to (2.6.1 - *Forskningsrapport fra NOVA (13/00) Når far og mor møtes i retten - barnefordeling og samvær* og 2.6.3 - notat fra arbeidsgruppe av mai 2002 i forbindelse med *Fagseminar om barnefordelingssaker som behandles av domstolene*) kan dokumenteres, med andre ord at det henvises til tilgjengelige publikasjoner. De to resterende punktene er ikke

dokumentert med hensyn til de påstander som fremsettes (om sakkyndiges faglige "fortreffelighet" når deres arbeid ikke er blitt underkastet kontroll eller evaluering, jf 2.6.2).

2.6.4 omhandler prosjektet "Barnefordelingssaker, foreldreskap og barnets beste" og er ytterligere referert på sidene 60-61. Det foreligger ingen publikasjoner om dette påståtte forskningsprosjektet, og man vet følgelig ingenting om utvalgs-kriterier eller andre metodespørsmål. Texmo kom inn på eksempler som forskeren Kristin Skjørtten, som tidligere har utmerket seg med "undersøkelser" hvor hun på grunnlag av telefonintervjuer med kriesesenterledere som i sin tur har snakket med mor, kommer med sterke føringer i retning av at barna til de aktuelle mødrene ikke bør ha kontakt med sine fedre. Texmo advarte stortingsrepresentantene at mulige, for ikke å si svært sannsynlige, feilkilder står i kø i Skjørttens "forskning". På nåværende tidspunkt kan verken hun eller BFD underbygge noen kvalifiserte "funn".

FMO påpekte at det var meget tvilsomt å bygge på "funn" som ikke kan etterprøves metodisk. FMO mente også å kunne påvise sviktende kunnskapsgrunnlag vedr. pkt 2.6.2 - *Gode erfaringer med pågående prøveprosjekter ved domstolene - ny bruk av sakkyndige*. Texmo redegjorde for at FMO fant det påfallende at man kan skrive slikt når man ikke vet om det er vellykket eller ei.

Å bygge på psykolog Knut Rønbecks selvforsikringer vitner om liten seriøsitet. Rønbeck, som av Texmo ble karakterisert som "en av verstingene i bransjen", er så vidt systemlojal at han nyter anseelse blant kolleger og i domstolene. Det er sammenlignbart med "bukken og havresekken" når Rønbeck skal evaluere sin egen innsats som mekler i et prøveprosjekt som overhodet ikke er dokumentert. FMO mener det er betenkelig at Barne- og Familiedepartementet er så ukritisk til hva de påberoper seg i Ot. prp. 29. Dette forteller dessverre om et slett og grunt faglig utgangspunkt for høringens tema.

Texmo nevnte flere navn på "verstinger" som nyter høy anseelse i systemet men som fyller opp saksmappene hos Helsetilsyn, Fylkeslege og i Fagetisk råds klagesamlinger. Forfatteren av rapporten vist til i pkt 2.6.1, psykolog Katrin Koch er en av disse. Rapporten kan knapt kalles forskning, sa Texmo. Igjen ser man når man tar seg bryet med å gå etter i sømmene hva psykologene skriver, at det metodiske grunnlag ikke er redegjort for. I rapporten skriver Katrin Koch at 70 % av partene i det utvalget hun hadde studert hadde belastninger av en eller flere av følgende kategorier: Kontakt med psykiatri, kontakt med barnevern, rusproblemer eller kontakt med politi.

Strengt tatt dokumenterer Koch ingenting da hun ikke viser hvordan opplysningene er fremkommet. For alt man vet kan det være tale om sladder og eller skittkasting av partene i forsøk på å sverte motparten i pågående rettssaker. Poenget hennes er imidlertid ikke å være etterrettelig men å gi inntrykk av foreldreparter i barnefordelingssaker som gjennomgående uskikkede, og at det dermed er stort behov for sakkyndig ekspertise. Denne trenden er påtagelig, men det er aldri dokumentert at behovet for psykologer er så stort som de selv ønsker å få politikere og andre til å tro, i følge Texmos tordentale til komiteen.

[Ole Texmo](#) – Forum for Menn og Omsorg

Texmo ledet oppmerksomheten tilbake til en eldre utredning om sakkyndige (NOU 1995:35 - *Barnefaglige sakkyndigoppgaver*), og påviste konkret hvordan "buk- og havresekkutvalget" (utvalget bestod av kun psykologer og barnepsykiatere, alle med næringsinteresser i bransjen) ikke evnet å besvare mandatets oppgave om å redegjøre for relevant teori, empiri og metode. Man evnet heller ikke den gang å gjøre rede for begrepet *Kvalitetssikring*, tross for rikholdig litteratur generelt og at kvalitetssikring var et av to hovedtemaer i tittelen på utredningen. Begrepet *Rolleutforming* var det andre. Texmo påpekte hvordan de sakkyndige kan mistenkes for å være ute etter markedsandeler og ikke for å ville prestere faglitteratur av akseptabel kvalitet svarende til vitenskapelige metodekrav som reliabilitet og validitet. Kontrollgruppe er fremmedord; selvimmunisering synes å være det viktigste "metodekravet" til de sakkyndige, ifølge Texmo.

Når det gjelder forslaget om å senke aldersgrensen fra 12 til 7 år for høring av barn, mener FMO at dette er uforsvarlig da man ikke vet noe som helst om hvordan dagens ordning fungerer. Det finnes ingen viten, kun anekdotisk evidens som spriker i

alle retninger alt etter hvilket syn man vil ha frem. Texmo nevnte som eksempel at i Kristensen-saken (hvor forøvrig nevnte Rønbeck tabbet seg kraftig ut men aldri er blitt stilt til ansvar) undersøker dommeren referatet fra samtalen med barna som ga klart uttrykk for at de ville bo hos faren. FMO kjenner til mange tilfeller hvor dommeren har nektet å ha samtaler med barn (over 12 år) ikke usannsynlig fordi barnas forventede svar på spørsmål om hvor de ønsket å bo ville avvike fra dommerens forutinntatte oppfatning. Faglitteraturen om dette emne er sparsommelig, kun 2-3 sider i en bok som egentlig tar for seg dommeravhør og barn som vitner i straffesaker.

Man må bringe på det rene hvordan dagens system fungerer før man senker aldersgrensen. Barn kommer lett i en lojalitetskonflikt mellom foreldrene og bør følgelig spares for et slikt press. All den tid man ikke har fagfolk (jurister og psykologer) som vet hva de holder på med må man eliminere flest mulig av feilkildene. Referatene fra dommersamtaler holder ikke akademiske mål, og er gjennomsyret av sammenblanding av fakta og vurdering. Man mangler simpelthen kompetanse til å foreta samtaler og legge resultatene av samtalen frem for retten som bevismidler. Så lenge det ikke foreligger hjemlede formkrav, og det heller ikke stilles krav til innhold, noe fagfolkene glatt har forsømt å utrede, bør man ikke risikere å begå "*mer av samma felet*" - å fordoble systemfeilene.

Det var blandede reaksjoner blant stortingspolitikere etter Texmos "forelesning". Referentens inntrykk er likevel at flesteparten av komiteens medlemmer tok budskapet på alvor og fattet en ganske god interesse for problemstillingene Texmo redegjorde for. Med seg til høringen hadde Texmo en rekke offentlig tilgjengelige dokumenter og kunne lese rett opp fra f.eks. *Notat fra arbeidsgruppe av mai 2002*, jfr. pkt 2.6.3 i Ot. prp.èn.

I ekspertgruppen hvor bla. Odd Arne Tjersland (psykolog og leder for det skandaløse FOBIK-prosjektet som har pådratt seg kraftig refs fra fagetisk råd etter å ha latt barn og falskt anklagede fedre unngjelde for fagfolkenes incesthysteri) og flere fremtredende psykologer og jurister går inn for å fjerne samværsretten i henhold til Barnelovens § 44 a, står det intet om hvordan samtaler med barn bør tilrettelegges og gjennomføres. Notatet har mange selvforsikringer om hvor viktig det er med flere psykologer, slik også sakkyndigutvalget påstod, men uten dokumentasjon for fagfolkenes kvalifikasjoner. At fagfolkene vil undergrave samværsretten fikk flere enn kun komiteen til å hoppe på taburettene. Den som ønsker å sjekke om disse linjer virkelig kan medføre riktighet, kan skaffe seg notatet fra BFD og se selv på side 16 i notatet (red. anm.).

Budskapet fra FMO var klart nok : Vi kan simpelthen ikke stole på fagfolkene. Dommeren Anne Lise Rønneberg som har skrevet boken ”*Barn som vitner*” sammen med psykologen Anne Poulsson (begge disse var med i ekspertgruppen), har for eksempel ikke bidratt til å belyse det temaet som står på agendaen; nemlig forsvarligheten av å høre barn ned til 7 år og hvordan dette skal foregå for å sikre at barnets egentlige ønsker og behov ”kommer til sin rett”.

Det er symptomatisk at det ikke finnes akademisk eller klinisk fundert kunnskap om Foreldrefiendtlig-gjøringsyndromet - the Parental Alienation Syndrome (PAS) i Norge. At barn som skal høres i barnefordelingsaker er under press og ikke sjelden bringes i lojalitetskonflikt er opplagt, men fagfolkene har aldri dokumentert kunnskap om hvordan dette fungerer eller fulgt opp med konsekvensanalyser av dagens systembetingelser. Brukererfaringer har man aldri villet høre på. Tiltross for at mange foreldre sitter med meget relevante og bevisstgjorte erfaringer, er høyt utdannede, lesekyndige (også på fremmede språk) og har forsynt fagfolkene med relevant faglitteratur (særlig angloamerikansk) i mange år, er vi aldri blitt tatt alvorlig. Heller utsatt for ytterligere krenkende adferd fra de såkalte sakkyndige. Familiekomiteen ble anbefalt å sende Ot.prp. nr. 29 tilbake til Barne- og Familiedepartementet med kontant beskjed om først å komme tilbake med nye lovforslag når etterprøvbare kunnskap i form av vitenskapelig frembrakte funn er tilgjengelig. Tekstene karakteriserte avslutningsvis hele proposisjonen for *akademisk forkastelig*.

”Kunnskapsgrunnlaget i dagens Norge er for dårlig; fagfolkene holder ikke mål slik situasjonen er”, var FMOs råd til Familie-, Kultur- og Administrasjonskomiteen.